

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvæ Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiae, 1668

Ad librum XVI.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1742](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1742)

I V S T I L I P S I

AD LIBRUM XVI. ANNALIVM

E X C V R S V S.

A.

PAG. 298

Iurandum in acta Principum.

Quam originem habuerit.

A Julio usque iurabant. Iurabant in acta omnium Imp. exceptis pessimis.

Non viritum, sed vni ex quoque magistratu.

Id postea tamen mutatum.

LIBERA re Romanâ non iuratum scio in cuiusquam acta, iuratum in leges quidem: sed acta finito magistratu vocari poterant ad disquisitionem Senatus. Is probabat, aut rescindebat. Primi Triumviri, nisi fallor, Calendis Ianuarijs & ipsi iurarunt, & alios adegerunt, rata se habituros omnia acta diui Iulij. Inde secutis principibus exemplum. Dio opportunè, lib. XLVII. *Εν τῇ τῆς πρώτης τῆς ἔτους ἡμέρας αὐτοῖς τε ὤμοσαν, καὶ τὰς ἄλλας ὄρκισαν βέλαια νομῆν πάντα τὰ ὑπὲρ ἐλευθέρου ἡμοῦ, καὶ τὸ καὶ νῦν ἐπὶ πάντας τοὺς κατὰ τὸ κράτος ἔχουσιν, ἢ καὶ ἐπὶ αὐτῶν ποτε ἡμοῦ, καὶ μὴ ἀπρωθεῖσι γίνεσθαι.* id est: Kalendis autem noui anni, & ipsi Triumviri iurarunt, & alios iurare coegerunt, omnia acta Iulij rata se habituros. Quod & nunc vsurpatur in omnibus qui aut tenent imperium, aut tenuerunt, nisi forte infamiâ ignominiaque publicè notati sint. Id accidit sub annum Urbis DCCXII. Factum idem viuo Augusto; de quo idem Græcus lib. LIII. *Εν δὲ τῇ νουμηνίᾳ ὄρκους ἢ βελὰ βεβαίως τὰς ἀρχαίας αὐτῶν ἐποίησαν. Ἰδὲ ἰουραμέντου ἑκάστου ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως, ὡς νῦν ἐπιτελεῖται.* Tacitus infra: Eiusdem animi est Poppæam diuam non credere, cuius in acta Diui Iulij & Augusti non iurare. Nisi tamen si quis sceleribus & flagitijs aliter meruisset. Dio lib. LX. de Caio: *καὶ οὗτος τὸ μὲν ὄνομα αὐτῶν ἐκ ἔστιν ἐν τῷ κατὰ λόγον τῆς ἀποκαταστάσεως, ὡς νῦν ἐπιτελεῖται ἐπὶ τοῖς ὄρκοις καὶ ἐπὶ τῷ ὄρκῳ ποιεῖσθαι, ὡς ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ.* id est: Ob eas causas non est Caij nomen in catalogo alboque Principum, quorum mentionem facimus in iuramentis votisque; vti nec Tiberij. Iuratum verò non viritum, sed vno aliquo ex quoque magistratu verba præeunte, reliquis assentientibus. Quem morem Senatus, adulatione nouâ, transgressus est sub Tiberio, ut narrat idem Dio LVIII. *Νομιζομένη συχρὸν χρόνον ἦδη, μικρὴν κατὰ ἀνδρα γὰρ βελὰ ἐν τῇ νουμηνίᾳ ὀμνύειν, ἀλλ' ἐπεὶ, ὡς ἐπὶ εἰρηταίῳ μοι, περὶ σπουδῆς, καὶ τὰς λοιπὰς σωπεπαιῶν, ἐκ ἐπιπέσειν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπεπαύσειν μηδενὸς σφᾶς ἀναγκάσαιτε, ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπιπέσειν, ὡς ἐπὶ τῶν τῶν μᾶλλον ὀδορκισσομένων. Sed præiurationem Claudius iterum reduxit, explicatque Dio lib. ultimo: *Κλαύδιος δὲ αὐτὸς μὲν πάντα ἐπισφύρα δάμοσε, τὰς δ' ἄλλους ἐκάλυψε κατὰ ἀνδρα οὐόσαι, καὶ ἔτιως εἰ τις τῆς σφραγισσομένης, ὡς ἐπὶ ποτε, καὶ ἔτιως τῆς δημοκρατικῆς, ὅτι τὰ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστων εἰς ἐξήρησε τῶν ὄρκων τῶν ὁμοίων. Καὶ τὸ ἐπὶ πλείω ἐπὶ ἐπέσειν. Quam tamen abrogatam denuò esse, reditumque ad singularia iuramenta, indicio sunt quæ hîc & postea Thrasea obijciuntur. Et Dionis sanè verba ultima satis ostendunt, in aliquot annos dumtaxat id seruatum.**

B.

PAG. 298

Obsignabantur vota in tabulis.

Quis dies Votorum.

EA vota in tabulis concipi solita, & signari. Suetonius Aug. cap. XCVII. Nam se quamquam conscriptis paratisque iam tabulis, negauit suscepturum vota, quæ non esset soluturus. Plinius ad Traianum: Sollennia vota pro incolumitate tuâ, quâ salus publica continetur, & suscepimus & solvimus: precati deos, vt velint ea semper solui, semperque signari. Concepta non Kalendis ipsis, sed III. Nonas. Plutarchus in Cicerone: *Τετάρτην κινέουσα λήρουσιν, ἡμέρα τρίτη τῶν νέων καλῶν δαῶν, ἐν ἣ νῦν οἱ ἀρχόντες ὄρχονται καὶ θύουσιν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας.* Capitolinus in Pertinace: Tertio Nonarum die, Votis ipsis. Eunnapius in vitâ Maximi: ἢ τετάρτη

η τελμη δε ημερα της κελανδαυ, δε αυτασ Γανααλιασ ημερασ Ρωμαιοσ δεσπονομαζεσ, και δεσπυνησταντεσ
παντεσ αυτησ υπερονε τω διαχταν. Adde hunc Caij Ieⁱ locum de verbor. signif. post Kalendas
Januarias die tertio pro salute Principis vota suscipiuntur. Denique hunc Dionis clarum
lib. LIX. Κα τελμη δε ημερα τη τασ δυχασ εχαση στυλλθον ιδρ, &c. Tertiâ autem die, quâ Vota
fuit, conuenerunt quidem, &c. Firma hæc Videbantur : tamen concutit nos nonnihil Ta-
citus lib. IV. Annal. Cæsar sollennia incipientis anni Kalendas Ianuarias epistolâ preca-
queus inducantur? Et Tibullus ad Messallam:

— Tyrio subtemine vestem
Indueras, oriente die duce fertilis anni:
Cum fera discordes tenuerunt flamina venti,
Et largita tuis sunt multa silentia votis.

Sed stamus. & ad Taciti locum aio, non ita districtè verba capienda quasi illo ipso die Vota, sed
quasi in propinquo. Aut verius: etiam tunc Vota fuisse, sed ex ritu prisco, quæ soli Consules
nuncupabant, pro Imperij & populi salute. Hæc autem pro Principe subtexta. & die quidem
letiore, & augustiore pompâ. Quod ipsum de Tibullianis illis censeo. Sanè veteri reip. negari non
potest, quin Vota ipsis Kalendis. Omitto plures Livi locos: hunc do firmum & clarum, lib. XXI.
extremo: Consulẽm C. Flaminium, conscientiâ præteritorum, & Capitolium, & sollen-
nem Votorum nuncupationem fugisse: ne die initi magistratus, Iouis opt. max. tem-
plum adiret. Fieri etiam potest, ut plures dies Votorum fuerint, ille tamen tertius ante No-
nas præcipuus. Concepta autem & in castris apud signa. & in Capitolio. Tertullianus de Coronâ:
Ecce annua Votorum nuncupatio, quid videtur? Prima in principijs, secunda in Capi-
tolijs. Accipe post loca, & verba. Hunc tibi Iupiter bouem cornibus auro decoratis
vouemus esse futurum. Vbi & formulæ pars, in quâ tamen corrigo, esse * facturum. Est enim
eo exemplo dictum, quo illud Gracchi: Credo ego inimicos meos hoc dictatum. Dies hic
publicè latus; ideoque Ælius Cæsar Votorum causâ ab Hadriano lugeri est vetitus. Eum-
dem etiam * Sollennia ἀπὸς, appellarunt. Quod obseruo ex Tertulliani his verbis: Veræ reli-
gionis homines etiam Sollennia Imperatorum conscientiâ potiùs, quàm lasciuia cele-
brant. Grande videlicet officium focos & choros (nescio an, thoros, ut ad lectisternia refe-
ratur) in publicum educere, vicatim epulari, ciuitatem tabernæ habitu abolefacere.
Hæcine sollennes dies principum decent, quæ alios dies non decent? O nos meritò
damnandos! Cur enim Vota & gaudia Cæsarum casti & sobrij & probi expungimus?

Alij videntur
Ka'endis
ipsis ponere.

Distinctio
adhibita.

Vbi conce-
pta.

Tertullianus
correctus.
* Ita poeta
vetus: Mars
tibi voueo
facturum
bidente
verre.

* Et Plinius
suprà, Sol-
lennia vota.
Coniectura
in Tertullia-
no.

